

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи

 О.Б. Жильцов
“ 26 ” 10 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКАДЕМІЧНИЙ РИСУНОК

Напрямок підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво (за видами)

Освітній рівень перший (бакалаврський)

ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ

2016 – 2017 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом.

Структура типова.

Заступник директора з науково – методичної та навчальної роботи А.О.Таранник

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02156554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	3293
 (підпис)	 (прізвище, ім'я, по-батькові)
«	20.16р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Академічний рисунок» для студентів за напрямом підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво (за видами).

Розробник: викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка
Жиров В. В.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв

Протокол від «05» жовтня 2016 року № 2

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва Ю. В. Романенкова

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
I. Опис навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
III. Програма	9
IV. Навчально-методична карта дисципліни.....	22
V. Система поточного та підсумкового контролю.....	24
Рекомендована література.....	28

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Академічний рисунок» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який укладено кафедрою образотворчого мистецтва на основі освітньо-професійної програми підготовки студентів відповідно до навчального плану для напряму підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво (за видами) освітнього рівня першого (бакалаврського) денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Академічний рисунок», складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Під час занять студенти набувають ґрунтовних теоретичних знань та практичних вмінь з технології «Академічного рисунку», вивчають закони побудови графічного твору, технологічні особливості матеріалів.

Основні форми організації навчальної роботи – в аудиторії, за натурою, під контролем педагога, а також самостійно: за натурою, з пам'яті.

Курс «Академічний рисунок» має практичне спрямування.

Мета курсу — професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньої майстерності, обумовленої знанням технік, матеріалів, технології рисунку і здатного до самостійного творчого вирішення завдань педагогічної образотворчої діяльності. Знання з «Академічного рисунку» закріплюються в процесі виконання практичних робіт.

Завдання курсу:

- надати знання теоретичних основ дисципліни «Академічний рисунок»;
- навчити практичних навичок роботи із застосуванням графічної техніки;

Під час практичних занять та самостійної роботи, використовуючи набуті знання з «Академічного рисунку», студенти **набувають умінь та навичок:**

- виконувати з природи, по пам'яті та за уявою твори в графічній техніці;
- спираючись на знання з «Академічного рисунку», уміти вірно та виразно промоделювати форму;
- використовуючи знання виражальних засобів «Академічного рисунку», виконувати самостійну роботу в різних видах та жанрах мистецтва;
- володіти науковою та мистецькою термінологією.

Програма передбачає послідовне вивчення матеріалу шляхом виконання різних завдань з природи, що є важливою ланкою в опануванні предмета.

Вивчення природи в процесі виконання малюнку має будуватись на невід'ємному зв'язку всіх елементів зображувальної мови: композиції, тонових, пластичних, просторових, світлотіньових співвідношень. Вся система навчання «Академічного рисунку» повинна сприяти розвитку образного і абстрактного мислення студентів, вихованню творчого професіонала.

Вказані в програмі навчально-практичні завдання необхідно розглядати як обов'язковий мінімум. Залежно від рівня підготовки студентів можна змінювати тематику завдань, а також визначати кількість годин на вивчення кожної теми. При цьому важливо зберігати дидактичні засади навчання.

Основою викладання курсу є виконання академічних постановок з природи. Кожне наступне завдання ускладнюється методом послідовного засвоєння закономірностей системи навчання. Практичні завдання потрібно орієнтувати на розвиток творчих здібностей студентів у процесі цілеспрямованого засвоєння прийомів та способів зображення.

Структура програми поєднує такі основні напрями діяльності:

- теоретичну підготовку з основ «Академічного рисунку»;
- практичну роботу – навчальні завдання, начерки, замальовки;
- навчально-творчу діяльність в період виконання самостійних робіт.

Викладання «Академічного рисунку» зобов'язує впроваджувати дидактичний принцип навчання, приділяти важливу увагу культурі навчання-пізнання й головного принципу дидактики художньої педагогіки – принципу научного навчання.

В процесі навчання викладач повинен зосередити увагу студентів на вирішенні завдань програми, формуючи у них професійний і культурний рівень майбутнього фахівця.

Після завершення курсу навчання студент повинен:

- володіти знаннями та практичними навичками з предмета «Академічний рисунок»;
- вміти застосовувати їх для втілення творчого задуму в художньо-образну структуру композиції;

Основною умовою засвоєння навчального матеріалу предмета є виконання повного обсягу практичних завдань, здійснення самостійної роботи студентів.

При складанні програми навчальних завдань за організаційну одиницю було взято 2 навчальні години (одна навчальна година дорівнює 40 хв.).

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Академічний рисунок»

Найменування показників		Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)	
3 семестр	4 семестр	Шифр та назва галузі знань 0202 Мистецтво Шифр та назва напряму підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво (за видами) Освітній рівень перший (бакалаврський)	Нормативна	
Кількість кредитів, відповідних ECTS:			Рік підготовки: 2-й	
3	3		3 семестр	4 семестр
Змістових модулів:			Аудиторні заняття:	
2	2		76 год.	52 год.
Загальна кількість годин:			Практичні:	
90	90		76 год.	52 год.
Тижневих годин для денної форми навчання:			Самостійна робота:	
Аудиторних:			8 год.	4 год.
4	4		Модульний контроль:	
Самостійної роботи студентів:		6 год.	4 год.	
			Семестровий контроль: 30 год.	
2	2	Підсумковий контроль:		
		екзамен		

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		п	с.р.	м.к.
3 семестр.				
Змістовий модуль 1.				
Тема 1. Обрубна голова і череп людини в одному повороті.	12	12		
Тема 2. Антична гіпсова голова Венери Мілоської в двох поворотах.	12	12		
Тема 3. Гіпсова голова Антиноя.	12	12		
Тема 4. Антична гіпсова голова Гермеса.	12	12		
Тема 5. Гіпсова голова Сократа.	12	12		
Тема 6. Гіпсова голова Аполлона у повороті.	16	16		
Разом за змістовим модулем 1.:	76	76		
Змістовий модуль 2.				
Тема 1. Малюнок черепа людини в трьох поворотах з натури і за уявою.	4		4	
Тема 2. Гіпсові зліпки частин обличчя Давида.	4		4	
Разом за змістовим модулем 2.:	8		8	
Усього годин у 3 семестрі:	90	76	8	6

Назви тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		п	с.р.	м.к.	с.к.
4 семестр.					
Змістовий модуль 3.					
Тема 1. Голова натурника і череп людини в одному повороті.	16	16			
Тема 2. Голова натурника.	6	6			
Тема 3. Голова натурниці.	6	6			
Тема 4. Голова натурника в повороті щодо плечового пояса.	6	8			
Тема 5. Голова натурника в ракурсі.	6	6			
Тема 6. Голова з оголеним плечовим поясом.	6	6			
Тема 7. Голова з плечовим поясом.	6	6			
Разом за змістовим модулем 3.:	52	52			
Змістовий модуль 4.					
Тема 1. Голова натурника в трьох поворотах.	4		4		
Разом за змістовим модулем 4.:	4		4		
Усього годин у 4 семестрі:	90	52	4	4	30

III. ПРОГРАМА

3 СЕМЕСТР

Семестр присвячений вивченню конструктивно-анатомічної будови голови людини по гіпсовим моделям і є підготовчим етапом до малювання живої голови. Перехід до малювання голови підкріплюється вивченням на 2 курсі пластичної анатомії. Важливим в малюванні гіпсових голів є те, що воно сприяє подальшому естетичному вихованню смаку і розвитку почуття пластики світлотіні.

Семестр починається зі знайомства з завданнями малювання голови людини, бесідою про канони зображення голови, її анатомічну і конструктивну будову, допоміжних лініях, що використовують при побудові голови, методі її побудови.

У завдання семестру включені ряд короткострокових малюнків, метою яких є вивчення конструктивно-анатомічної будови голови, малюнки частин особи, масок. Семестр завершується тривалим малюнком, що закріплює отримані знання.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Тема 1. Обрубна голова і череп людини в одному повороті. (12 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

На одному аркуші виконуються два малюнка. Для кращого засвоєння матеріалу найбільш вигідною точкою зору є поворот в три чверті і близькі до нього повороти.

Обрубна голова являє собою конструктивну модель голови людини без волосяного покриву. Її об'єм утворений площинами, межі яких виявляють основні злами форми голови людини. Малювання обрубної голови не ставить собі за мету вивчення анатомічної будови голови.

Основним завданням тут є познайомитися з конструктивною будовою голови людини в каркасному, спрощеному варіанті.

Череп є визначальною основою форми голови людини. Малювання черепа спрямовано перш за все на вивчення анатомічної будови голови. Незважаючи на індивідуальні пропорції кожного черепа, форма черепа людини має єдину конструктивну і анатомічну будову.

Обрубна голова і череп малюються в одному повороті. Незважаючи на специфіку завдань кожного малюнка, малюнки повинні мислитися разом і разом

малюватися. Це означає, що конструктивні злами форми обрубної голови потрібно знаходити в формі черепа, анатомічні елементи черепа бачити в обрубної формі. Використовуючи профільну лінію, в малюнку черепа і обрубної голови необхідно вибудувати парні опорні точки голови людини: лобові горби, злами надбрівних дуг, виступи виличних кісток, кути нижньощелепної кістки, горбки підборіддя тощо.

Малюючи обрубну голову і череп, важливо виявляти в першу чергу основні поверхні голови людини: передню, верхню, дві бічні, нижню і задню.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 2. Антична гіпсова голова Венери Мілоської в двох поворотах. (12 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Малювання форми в різних поворотах служить для уважного і всебічного вивчення цієї форми. В якості моделі пропонується гіпсовий зліпок голови відомої статуї Венери (Афродіти) Мілоської давньогрецького скульптора Агесандра.

Особливість завдання полягає в тому, що потрібно простежити за скороченням форм голови в залежності від її повороту. У малюнку важливо передати характер голови і її конструкцію. Один з поворотів бажано намалювати з більшим тональним навантаженням і ступенем проробки. Деталі зачіски передаються узагальнено.

Компонуючи дві голови на одному аркуші, перш за все потрібно вирішити, які повороти будуть намальовані. Виходячи з цього, знаходиться місце на аркуші для конкретного повороту. Наприклад, якщо розмістити на одному аркуші повороти в профіль і в «три чверті», відвернувши їх обличчями один від одного, композиція аркуша буде сприйматися незібраною, тому що не буде сформований смисловий центр композиції. В цьому випадку будуть два смислових центра і кожна з голів буде сприйматися відірваною від іншої, окремим малюнком.

При визначенні величини полів біля голови потрібно враховувати, що намальовані в профіль і три чверті голови вимагають певного поля перед собою (Перед лицьовою частиною), намальовані в фас - навколо себе. Наприклад, якщо перед зображенням в профіль не буде необхідного поля, голова буде сприйматися як би «упершись» в край листа або в іншу голову, виникне відчуття тісноти. Зі сказаного випливає, що компоновку кількох голів на одному аркуші потрібно продумувати відразу, розміщуючи голови одночасно, з урахуванням їх повороту.

Якщо один з поворотів ви малюєте в фас, намагайтеся зрушити трохи вбік відносно цього положення. голова, зображена точно в фас, через свою

сувору симетричність часто сприймається не зовсім художньо.
Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 3. Гіпсова голова Антиноя. (12 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Гіпсова голова Антиноя достатньо проста і відрізняється гармонійністю форм. Малюнок потрібно вести послідовно, від цілого до деталей, аналізуючи форму. Вже на початковому етапі роботи потрібно передати м'якість ліній голови, співмірність її обсягів. поступово уточнюючи характер великих мас, виходить на побудову деталей.

Лицьова частина Антиноя не містить ні однієї зайвої деталі, вона геометрична і класично ясна. Незважаючи на загальну округлість форм голови, потрібно виявити в них існуючі межі і ребра.

Уміння узагальнювати знадобиться при рішенні форми волосся Антиноя. Потрібно зробити відбір деталей, вибравши з маси волосся найбільші, контрастні і наближені до себе локони.

Важливим завданням в малюнку голови є передача її характеру. Тому, працюючи над малюнком голови, час від часу потрібно перевіряти пропорції.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 4. Антична гіпсова голова Гермеса. (12 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Моделлю для малюнка служить гіпсовий зліпок голови статуї «Гермес з Діонісом» великого давньогрецького скульптора Праксителя. Основними завданнями малюнка є передача великої форми голови, виявлення характеру моделі та світло тіняве ліплення форми, просторове рішення форми.

Велике значення у виявленні великий форм гіпсових голів має відбір деталей. В голові Гермеса майже всі деталі зосереджені в його зачісці. Але важливий не тільки відбір деталей волосся Гермеса. Форма окремих кучерів повинна складатися в велику форму, будувати її повороти. Для цього на кучерях волосся Гермеса потрібно акцентувати площині, вибудовувати поверхню великої форми. Узагальнювати деталі, виявляючи велику форму, можна широким штрихом по всій формі.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 5. Гіпсова голова Сократа. (12 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

У цьому завданні підсумовуються всі вимоги, які пред'являються до малювання гіпсової голови. Це передача яскраво виражених індивідуальних рис, ясність конструкції голови, уважне ліплення деталей при виявленні великої форми, просторове рішення форми, її вписування в середовище.

Важливо, щоб голова на всіх етапах роботи над малюнком сприймалася у середовищі. Не можна вести малюнок, спочатку зробивши голову, а потім оточуючи її фоном; фон потрібно вводити паралельно з ліпленням форми голови.

Форма голови обов'язково вирішується в просторі. Розбийте її на плани і в протягом всієї роботи над малюнком підтримуйте різницю між виступаючими і тими, що йдуть у глибину ділянками форми.

Опрацювання форми голови повинно вестись на основі розуміння її конструктивної будови і бачення великих форми. В цьому відношенні найбільшу складність викликає малювання бороди Сократа. Працюючи над цією частиною голови, потрібно підкреслити її призматичну в основі форму, зробити ретельний відбір деталей.

Завершуючи роботу над завданням, треба частіше дивіться свій малюнок на відстані. Швидко порівнюючи малюнок з натурою, потрібно перевіряти його цілісність, пластичне сприйняття, зрозумілість плям тощо.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 6. Гіпсова голова Аполлона у повороті. (16 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Це підсумкове завдання, що включає в себе пройдений матеріал. Гарною моделлю для цього завдання є зліпок верхньої частини статуї Аполлона Бельведерського роботи давньогрецького скульптора Леохара. Зліпок включає в себе голову, шию і частину плечового пояса, задрапіровані складками плаща Аполлона. Голова ставиться зазвичай в ракурсі знизу. Така точка зору підкреслює пластичну красу форми, її шляхетну урочистість.

Малюнок голови в повороті відносно плечового пояса служить для вивчення взаємозв'язку голови з плечовим поясом. У цьому завданні ще немає акценту на анатомічне вивчення форми; в першу чергу потрібно ясне конструктивне рішення форми, переконлива передача руху голови щодо плечового пояса.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Тема 1. Малюнок черепа людини в трьох поворотах з натури і за уявою. (4 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Мета завдання - подальше вивчення форми черепа, закріплення знань про нього, знань, які дозволять малювати череп за уявою в будь-якому повороті.

Виконуються два малюнки. На одному аркуші з натури малюється череп в трьох поворотах (фас, три чверті, профіль). Завдання - ліплення форми черепа тоном, виявлення його конструктивних особливостей. Водночас саме з цим добре виконати кілька схематична начерків черепа, що спрощено виявляють його конструктивну основу.

На другому аркуші виконується кілька малюнків черепа за уявою. Череп зображується в різних поворотах, що не повторюють в точності повороти, виконані раніш з натури. Це потрібно для того, щоб в малюнку використовувалась не стільки зорова пам'ять, скільки знання форми черепа. Таке малювання за уявою надзвичайно корисно для закріплення розуміння сутності досліджуваної форми, її конструктивної основи.

Малюнки на обох листах повинні виглядати жваво і різноманітно. Повороти повинні варіюватися за величиною, тонального навантаження, ступеня опрацювання деталей. Завершать малюнки черепа за уявою можна, зв'язуючи їх з натурою і уточнюючи, що теж сприяє запам'ятовуванню форми.

Крім знання загальної форми черепа, необхідне знання тих його деталей, котрі визначають форму голови людини - виличні кістки та надбрівні дуги, лобові горби, нижня щелепа, області скроневиx ліній.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 2. Гіпсові зліпки частин обличчя Давида. (4 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Для більш детального вивчення конструктивно-анатомічної будови голови виконуються малюнки ока, носа, губ і вуха. Ці частини обличчя з огляду на їх важливість, а також складність їх форми потребують окремого вивчення. У якості моделі чудово підходять гіпсові зліпки частин обличчя статуї Давида великого італійського скульптора епохи Відродження Мікеланджело. Вивчені в дійсності форми, узагальнені майстром, частини обличчя Давида представляють собою певний естетичний еталон.

Малюнки виконуються на одному або двох аркушах. У них в першу чергу

необхідно висловити конструктивну ясність і красу форм.

Ніс. В основі його форми лежить призма. Носи можуть мати найрізноманітніші форми і пропорції, але будь-який ніс має призматичну основу. При малюванні носа важливо фіксувати чотири поверхні його призматичної форми: передню (спинку носа), що лежить між переніссям і кінчиком носа, дві бічні поверхні і нижню, на якій розташовані носові отвори.

Око. Основою форми ока є очне яблуко, більшою своєю частиною поміщене в очну западину черепа. Очне яблуко має кулясту форму, на передній поверхні якої розташована райдужна оболонка, що оточує зіницю. Мікеланджело позначив зіницю Давида поглибленням у вигляді сердечка, райдужну оболонку змалював контуром.

Верхнє і нижнє повіки утворюють очну щілину (розріз очей) і, ковзаючи по поверхні очного яблука, відкривають і закривають око. Форма повіки, що лежить на очному яблуці, повторює його сферичну поверхню. Між надбрівної дугою і верхньою повікою розташовується «прикриває» складка. Внутрішній кут ока - слізник - закруглений по формі. Виступ навколо нього - слізне місце - часто підкреслюється тінню від бічної поверхні носа. Зовнішній кут ока загострений, верхня повіка прикриває нижню.

Зображуючи око, потрібно ясно розуміти, в якому положенні по відношенню до вас воно знаходиться. Важливо також знати, що розріз очей відкриває нам нижню частину очного яблука, це добре помітно при зображенні ока в профіль. У ока в ракурсі змінюється вигин повіка: вигин одного повіка посилюється, у іншого стає менш вираженим.

Губи мають складну пластичну форму, обумовлену круговими м'язами рота. Верхня або нижня губа може виступати вперед, бути різної довжини і товщини. Зближуючись, губи утворюють так звану хвилясту лінію розрізу рота. Кути рота опущені по відношенню до середині розрізу рота, проте куточки верхньої губи, як правило, злегка загортаються вгору, підтягуючись скуластими м'язами.

Форму верхньої губи поділяють на три частини: виступаючий горбок і два бокових тіла. Між верхньою губою і носом знаходиться поглиблена борозна.

Нижня губа розділяється на дві симетричні частини. Між нижньою губою і підборіддям також знаходиться борозна.

Вуха. Відрізняється великою різноманітністю пластичних форм. В цілому овальне за формою вухо має вісь, яка зазвичай паралельна лінії носа. побудову вуха слід починати саме з визначення його нахилу і загальних пропорцій овалу вушної раковини.

Вухо людини складається в основному з вушного хряща, крім нижньої його частини, так званої мочки. зовнішній край вуха носить назву завитка. Усередині нього розташований з гори роздвоєний проти завиток. Перед слуховим отвором є виступ - козелок.

Зворотна частина вуха Давида прихована за витками волосся. Тому для більш повного розуміння будови вуха можна виконати кілька додаткових короткострокових малюнків вуха ззаду з живої моделі.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

4 СЕМЕСТР

Семестр повністю відводиться на вивчення живої голови людини і її взаємозв'язку з плечовим поясом.

Малюнки виконуються з метою подальшого вивчення конструктивно-анатомічної будови голови. У малюнках голів вводяться ускладнення: поворот щодо плечового пояса, ракурс, введення головного убору. Малюнки стають більш тривалими, їх завдання - поглиблене вивчення натури.

Завершується семестр малюнками голови з плечовим поясом. У них вивчається конструктивно-анатомічна будова плечового пояса, шиї, взаємозв'язок голови з плечовим поясом.

Для того щоб навчання було ефективним, голови потрібно малювати в різних поворотах. Не можна малювати, наприклад, весь час профіль, тому що він «легше» або «краще виходить». Тільки малюючи об'єкт з різних сторін, можна отримати повноцінні знання про нього. Треба піклуватися і про те, щоб, виставлені на перегляді, малюнки виглядали різноманітно, говорили про всебічне вивчення голови.

Також в обов'язковому порядку і систематично поряд з малюнками голів, виконуваними в аудиторії під керівництвом викладача, потрібно робити замальовки голів самостійно та з приводу своїх замальовок час від часу слід консультуватися з викладачем.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Тема 1. Голова натурника і череп людини в одному повороті. (16 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Короткочасний малюнок голови натурника і черепа людини в тому ж повороті виконується на одному аркуші. У малюнку повинні бути виявлені основні плоскості, що визначають форму черепа і голови, кордони зламу форм. Малюючи живу модель, необхідно весь час звірятися з черепом. Важливо «бачити» череп в голові, враховувати близькість черепа до поверхні голови.

Для перших малюнків голови людини ставиться чоловіча модель з яскраво вираженим характером, великими рисами обличчя, без вусів і бороди. Вибираються чоловіки середнього та похилого віку, так як в цьому віці риси

обличчя загострені, що спрощує сприйняття форми голови, краще прочитується і анатомічна будова голови. Іноді, щоб ще полегшити задачу, малюють натурника, що позує з закритими очима. Чоловіча фігура в цілому, як правило, має менший підшкірний шар жирової тканини, ніж жіноча, в ній краще прочитується кістково-м'язова будова, тому вона більше підходить для вивчення анатомії. З цієї причини чоловіча модель ставиться і для виконання перших малюнків оголеної фігури.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 2. Голова натурника. (6 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Малюнок короткостроковий, виконується без фону. Основне завдання - передати велику форму, конструкцію і характер голови.

Зображуючи людину, важливо не змальовувати деталь за деталлю, а малювати на основі розуміння характеру моделі. Перш ніж приступати до малюнка, треба вивчити модель в цілому, незалежно від того, малюєте ви голову або фігуру повністю. У малюнку голови слід визначити характер загальної форми голови і окремих деталей обличчя, посадки голови на плечовому поясі. Зробити це можна, уважно розглянувши голову з різних сторін. Ще краще виконати попередні накидки моделі з різних точок зору.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 3. Голова натурниці. (6 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Це перший тривалий малюнок живої голови. У ньому підводиться черговий проміжний підсумок отриманих знань за час вивчення голови людини. Вимоги до малюнка - переконлива передача конструкції форми та анатомічної будови голови, ясність великої форми і тональних відносин, виявлення характеру моделі.

Малюнок виконується з фоном. Тому велике значення має рішення об'єму в середовищі. У малюнку потрібно домогтися щільності тону, а також матеріальності в передачі природи.

Завершуючи роботу, треба перевірити розкладку тонів від найсвітлішого до темного, вірність відносин тіней між собою.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 4. Голова натурника в повороті щодо плечового пояса. (6 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Починаючи з цього завдання голови малюються з різними ускладненнями. Головним завданням даного малюнка є переконлива побудова руху голови щодо плечового пояса. Важливими завданнями є також передача характеру моделі, ясність великої форми голови, просторове рішення форми.

Рух голови щодо плечового пояса здійснюється за рахунок м'язів шиї і шийно-спинних м'язів. Тому натурник малюється з відкритою шиєю; слід уважно виліпити форму шиї. Потрібно точно передати посадку голови, вірно намітити характер плечей.

Зазвичай в якості моделі ставиться молодий натурник або натурниця. І то і інше є додатковим ускладненням. Обличчя юнака чи дівчини, як правило, має округлу форму з не яскраво вираженою конструкцією. У малюнку ж конструкцію передати необхідно.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 5. Голова натурника в ракурсі. (6 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Основна мета завдання - розвиток об'ємно-просторового мислення. На одному аркуші виконуються два малюнки - ракурс голови знизу і ракурс тієї ж голови зверху; поворот голови при цьому не змінюється. У малюнках потрібно уважно вивчити видимі зміни форм голови відповідно до ракурсу.

Побудова голови в ракурсі ведеться парними формами на основі хрестовини. Особливо важливо правильно визначити рівень лінії перенісся та інших допоміжних ліній, за допомогою яких будуються парні форми голови.

Завдання побудови ракурсу ускладнено сильним перспективним скороченням форм голови. Знайомі пропорції деталей обличчя змінюються, стаючи «несхожими» на себе. Будувати голову необхідно, порівнюючи розміри її форм між собою, працюючи за принципом: передаю ті пропорції, котрі бачу, а не ті, які знаю і до котрих звик.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 6. Голова з оголеним плечовим поясом. (6 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Для даного малюнка ставиться чоловіча натура з повністю відкритим плечовим поясом. Малюнок виконується без фону.

Бачити анатомічну будову в живій оголеної моделі і виявляти її в малюнку - складне завдання. Воно потребує знання анатомічної будови тіла людини, вміння аналізувати форму. Справитися з цим завданням в даному малюнку допоможе скелет і, поставлений в аналогічному з натурою повороті.

Працюючи над формою плечового пояса, треба уважно аналізувати його конструкцію. Зіставляти парні форми, парні площини і грані. Важливо розглядати в плечовому поясі форму грудної клітки і ключиць.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

Тема 7. Голова з плечовим поясом. (6 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець, вугіль, сангіна, соус.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Завдання підводить підсумок отриманих за рік знань. Потрібно не тільки переконливо намалювати голову, необхідно також передати форму плечового пояса. Основна вимога при цьому - складки одягу повинні виявлять форму плечового пояса, підкреслювати її.

Малюнок виконується з фоном. Модель ставиться в одязі, що облягає плечовий пояс, добре виявляє його форму.

Треба ретельно продумати композивання зображення в форматі. У розмітці потрібно передати пропорційні співвідношення голови і торсу, характерну посадку голови на плечовому поясі.

За допомогою допоміжних ліній треба побудувати голову, намагаючись максимально виявити подібність. Ліплення форми тоном повинно вестися з конструктивною і пластичною характеристикою форми, необхідна анатомічна переконливість форми.

У малюнку потрібно домогтися щільності, точності в передачі тональних співвідношень. Важливо також домогтися матеріальності зображення і показати характер розподілення світла за формою. Завершуючи роботу над малюнком, треба перевірити його цілісність.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

Тема 2. Голова натурника в трьох поворотах. (4 год.)

Розмір: формат А-1.

Матеріал: графітний олівець.

Рішення конструктивне з введенням світлотіні.

Вивчення форми голови з різних боків розвиває вміння бачити характерні пропорції моделі незалежно від точки зору на неї.

На одному аркуші виконуються три малюнка голови в різних поворотах.

Потрібно простежити за скороченням форм голови в перспективі, передати характер голови. Сприйняття форми повинно бути конструктивним. Ступінь завершеності і тональність малюнків можуть бути різними.

Побудова голови повинна вестися парними формами з урахуванням їх перспективного розвороту і скорочення. При цьому слід акцентувати злами і плоскості парних форм, домагаючись відчуття їх симетричності. Важливо, щоб голови малювалися з передачею великої форми.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 8.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Академічний рисунок»

3 семестр

разом 90 год. з них: практичні заняття – 76 год., самостійна робота – 8 год., МК – 6 год.

Змістовий модуль 1.	Змістовий модуль 2.
Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Обрубна голова і череп людини в одному повороті. 16 б.	Тема 1. Малюнок черепа людини в трьох поворотах. 5 б.
Тема 2. Антична гіпсова голова Венери Мілоської в двох поворотах. 16 б.	Тема 2. Гіпсові зліпки частин обличчя Давида. 5 б.
Тема 3. Гіпсова голова Антиноя. 16 б.	
Тема 4. Антична гіпсова голова Гермеса. 16 б.	
Тема 5. Гіпсова голова Сократа. 16 б.	
Тема 6. Гіпсова голова Аполлона у повороті. 18 б.	
Разом – 98 б.	Разом – 10 б.
МК (перегляд) – 25 б.	
Разом – 133 б.	

4 семестр

разом 90 год. з них: практичні заняття – 52 год., самостійна робота – 4 год., МК – 4 год., СК – 30 год.

Змістовий модуль 3.	Змістовий модуль 4.
Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Голова натурника і череп людини в одному повороті. 18 б.	5 б.
Тема 2. Голова натурника. 13 б.	
Тема 3. Голова натурниці. 13 б.	
Тема 4. Голова натурника в повороті щодо плечового пояса. 13 б.	
Тема 5. Голова натурника в ракурсі. 13 б.	
Тема 6. Голова з оголеним плечовим поясом. 13 б.	
Тема 7. Голова з плечовим поясом. 13 б.	
Разом – 96 б.	Разом – 5 б.
МК (перегляд) – 25 б.	
Разом – 133 б. + 126 б. = 259 б. (коефіцієнт визначення успішності – 4,3)	
Екзамен – 40 б.	

V. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Академічний рисунок» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100 (із застосуванням визначеного коефіцієнта). Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. IV).

Поточний контроль (оцінка роботи на практичних заняттях) здійснюється у вигляді перегляду по завершенні кожної теми практичних занять. За завершену роботу студент отримує максимально 10 балів, як що робота недороблена бали знижуються пропорційно завершеності роботи. Отриманий на перегляді бал підсумовується з балом за відвідування. Самостійна робота оцінюється окремо. Максимальна кількість балів за кожну тему самостійної роботи 5 балів. Роботи, що не відповідають темам не розглядаються.

Модульний контроль здійснюється у вигляді перегляду. На перегляді кожна тема практичних занять та самостійної роботи розглядається (оцінюється) окремо відповідно критеріям оцінювання МК(перегляд) та вираховується середньоарифметичний бал. Роботи, що не відповідають темам не розглядаються.

Екзамен здійснюється відповідно до окремої програми, максимальна кількість балів яку студент отримує на екзамені дорівнює 40 балам.

Студенти мають право на додаткові бали, відповідно до критеріїв додаткового оцінювання студентів, які додаються після остаточного підрахунку рейтингового балу.

Систему рейтингових балів для різних видів контролю подано у таблицях.

Критерії оцінювання МК (перегляд)

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1	Відповідність завданню (розмір, матеріал)	5
2	Композиційне рішення	5
3	Передача пропорцій, конструктивна побудова	5
4	Передача об'єму, тонове рішення	5
5	Завершеність роботи	5
	Всього	25

Критерії додаткового оцінювання студентів

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1	Участь у виставковому проєкті в межах університету, участь у проведенні майстер-класу	5
2	Участь у виставковому проєкті, творчому конкурсі, підтверджена каталогом, роздрукованою з сайту заходу, афішею чи буклетом (поза межами університету)	5
3	Персональна виставка підтверджена каталогом, роздрукованою з сайту заходу, афішею чи буклетом (поза межами університету)	10

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю**

3 семестр			
Вид діяльності	Макс. кількість балів	Одиниць	Всього
Відвідування практичних занять	1	38	38
Робота на практичних заняттях	10	6	60
Самостійна робота	5	2	10
МК (перегляд)	25	1	25
Підсумковий рейтинговий бал			133

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю**

4 семестр			
Вид діяльності	Макс. кількість балів	Одиниць	Всього
Відвідування практичних занять	1	26	26
Робота на практичних заняттях	10	7	70
Самостійна робота	5	1	5
МК (перегляд)	25	1	25
Кількість балів за 4 семестр			126
Кількість балів за 3 семестр			133
Максимальна кількість балів без урахування коефіцієнта			259
Коефіцієнт визначення успішності			4,3
Максимальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта			60
Екзамен			40
Підсумковий рейтинговий бал			100

Розподіл балів, які отримують студенти

3 семестр								4 семестр															
Поточне тестування та самостійна робота								МК (перегляд)	Поточне тестування та самостійна робота									МК (перегляд)	Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Кількість балів з урахуванням коефіцієнта без підсумкового іспиту	Екзамен	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1.						Змістовий модуль 2.			Змістовий модуль 3.						Змістовий модуль 4.								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2		T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T1							
16	16	16	16	16	18	5	5	25	18	13	13	13	13	13	13	5	25						
133								126									133+						
																	126 =	4,3	60	40	100		
																	259						

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90-100	<u>Відмінно</u> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89	<u>Дуже добре</u> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	<u>Добре</u> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	<u>Задовільно</u> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, але достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68	<u>Достатньо</u> – мінімально можливий (допустимий) рівень знань (умінь).
FX	35-59	<u>Незадовільно з можливістю повторного складання</u> – незадовільний рівень знань (умінь) з можливістю перескладання за умов належного самостійного доопрацювання.
F	1-34	<u>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</u> – достатньо низький рівень знань, що вимагає повторного проходження курсу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Академическое обучение изобразительному искусству / Шаров В.С. — М.: Эксмо, 2013. — 648 с. : ил.
2. Аксенов К. Н. Рисунок. М.: Просвещение, 1987.
3. Барщ А. О. Рисунок в средней художественной школе. М.: Издательство Академии художеств СССР, 1963.
4. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты. М.: Просвещение, 1981.
5. Голубева О. Л. Основы композиции. М.: Искусство, 2004.
6. Кирцер Ю. М. Рисунок и живопись. М.: Академия, 2000.
7. Краморов С.Н. Конструктивный рисунок: Учеб. пособие для студ. Вузов – Омск: Издательство «Академия», 2005. – 110 с.
8. Ли Н. Г. Рисунок. Основы учебного академического рисунка. / Н. Г. Ли. – Москва: "Эскиммо", 2005.

Додаткова:

9. Радлов Н. Э. Рисование с натуры. Л.: Художник РСФСР, 1978.
10. Рисунок / Под ред. А. М. Серова. М.: Просвещение, 1975.
11. Ростовцев Н. Н. Академический рисунок. Курс лекций. М.: Просвещение, 1973.
12. Ростовцев Н. Н. Учебный рисунок. М.: Просвещение, 1976.
13. Хитров А. Е. Рисунок. М.: Легкая индустрия, 1964.
14. Шембель А.Ф. Основы рисунка: Учеб. для проф. учеб. заведений. – М.: Висш. шк., 1994. – 159 с.: ил.
15. Школа изобразительного искусства. М.: Изобразительное искусство, 1986. Т. 1—3.
16. Шорохов Е. В. Основы композиции. М.: Просвещение, 1979.